

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1 Ζωγράφου , ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13 Χολαργός , ☎ 210 6536551
3. ☒ Ευεργέτου Γιαβάση 9 Αγία Παρασκευή, ☎ 210 6000031
www.en-dynamei.gr

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ 30.11.2024

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Κρυφό σκολειό

Η παιδεία γυρεύει να ετοιμάσει το παιδί έτσι που να προσπαθεί αργότερα στη ζωή του να μορφώνει τον εαυτό του ολοένα και καλύτερα και με την προσπάθειά του αυτή να υπηρετεί και να υψώνει και το σύνολο όπου ζει. Γι' αυτό χρειάζεται την κοινωνική αρετή της ανεκτικότητας και τη δεξιότητα της συνεργασίας και αυτές πρέπει να του γίνουν ανάγκη, να τις ζήσει μέσα από το σχολείο. Και εδώ το σχολείο θα είναι συνέχεια ζωής, της ομαδικής και όχι με χάσμα και αντίφαση. Κέντρο όχι το παιδί αλλά τα παιδιά, όχι το άτομα αλλά η ομάδα, ομαδική ζωή οργανωμένη, μια σχολική κοινότητα ειρηνική.

Ομαδική όμως ζωή και εργασία δεν θα πει ισοπέδωση. Ο καθένας να δίνει για τον σκοπό και το ομαδικό έργο ό,τι μπορεί σύμφωνα με την κλίση του, μα να το δίνει όσο γίνεται πιο τέλεια, ανάλογα πάντα με τις δυνάμεις του. Έτσι αναπτύσσει τη δική του ατομικότητα, μα μέσα σε μία κοινότητα, στην ευεργετική επίδραση της κοινοτικής ζωής και εργασίας. Όχι λοιπόν ισοπέδωση, παρά ποικιλία από ατομικότητες, που όλες να γίνονται αποδεκτές και σεβαστές, ποικιλία από δυνάμεις ατομικές, όλες όμως συντονισμένες σε σύνολο αρμονικό...

Αν η εξωσχολική ζωή έχει όρια στην ατομική ελευθερία, το ίδιο και η σχολική. Μόνο που τα όρια εδώ θα τα βάζει το συνειδητό αντίκρισμα ενός σκοπού. Για να πετύχουμε πρέπει από την παιδική και την ανθρώπινη γενικά ζωή να πάρουμε ό,τι αξίζει... Η ατομική ελευθερία θα βρει τα όριά της στην ομαδική ζωή.

Αλέξανδρος Δελμούζος, «Κρυφό σκολειό»,

Το κείμενο είναι ελαφρώς διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Το ακόλουθο (ελαφρώς διασκευασμένο) κείμενο αντλήθηκε από συνέντευξη του Τίτου Πατρίκιου, δημοσιευμένη στο περιοδικό του ΚΕΘΕΑ ΑΡΙΑΔΗΝΗ «Σπείρα», τ. 7, Δεκέμβριος 2013. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο <https://www.kethea.gr/Portals> στις 25. 04. 2021.

- Κύριε Πατρίκιε, πώς αντιλαμβάνεστε εσείς την έννοια «αλληλεγγύη»;

«Για την αλληλεγγύη όλοι μιλάμε· και σήμερα ακόμα πιο πολύ. Όμως, είναι πολύ δύσκολο να την εφαρμόσεις. Γιατί στα λόγια είναι καλή, αλλά στην πράξη έχει δυσκολίες. Και πρώτα πρώτα αλληλεγγύη με ποιον; Μόνο με τους γνωστούς; Μόνο με τους φίλους; Μόνο με τους συγγενείς; Ή ακόμα και μ' έναν άγνωστο; Ίσως η δυσκολότερη πραγμάτωση της αλληλεγγύης είναι με κάποιον που δεν ξέρεις. Διότι, όταν είσαι αλληλέγγυος με έναν γνωστό, ίσως έστω και ασυνείδητα, περιμένεις και κάποια ανταπόδοση ή τουλάχιστον κάποια αναγνώριση. Ενώ, όταν δείξεις αλληλεγγύη προς έναν άγνωστο, δεν περιμένεις τίποτα από εκείνον και αυτό πιθανότατα να είναι η πιο ουσιαστική της μορφή. Λοιπόν, είναι καλό να μιλάμε για αλληλεγγύη, αλλά, για να την πραγματώσουμε, χρειάζεται περισσότερη προσπάθεια απ' ό,τι συνήθως νομίζουμε. Και πηγαίνοντας αυτή τη σκέψη λίγο πιο πέρα, αλληλεγγύη δεν είναι μόνο η

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1 Ζωγράφου , ☎ 210 74 88 030
  2. ☒ Φανερωμένης 13 Χολαργός , ☎ 210 6536551
  3. ☒ Ευεργέτου Γιαβάση 9 Αγία Παρασκευή, ☎ 210 6000031
- www.en-dynamei.gr

συμπαράσταση σε έναν άνθρωπο που έχει ανάγκη και το ζητάει, αλλά πολλές φορές και σ' έναν άνθρωπο που έχει ανάγκη, αλλά δεν τη δείχνει και πρέπει να το ανακαλύψεις εσύ ο ίδιος».

- Η αλληλεγγύη χρειάζεται προσπάθεια. Εσείς στη ζωή σας πώς έχετε βιώσει αλληλεγγύη; Ποιοι σας βοήθησαν;

«Εγώ βίωσα αλληλεγγύη σε μεγάλες δυσκολίες, ιδίως έξω από την Ελλάδα. Είδα ξένους φίλους να μου προσφέρουν στέγη και τροφή, όταν τα χρειάστηκα, και είναι πράγματα που δεν ξεχνώ, είναι πράγματα που όχι μόνο με βοήθησαν να τα βγάλω πέρα στη ζωή μου, αλλά με εμπλούτισαν στον τρόπο που μπορώ να επικοινωνώ με τους ανθρώπους. Πλούτισαν την ίδια μου τη ζωή και από αυτή την άποψη διατηρώ φιλίες που κρατάνε πάνω από μισό αιώνα τώρα».

- Πιστεύετε ότι μπορούμε οι άνθρωποι να περάσουμε από το «εγώ» στο «εμείς»; «Μπορούμε, μπορούμε. Αλλά μπορούμε όταν έχουμε καταλάβει ότι πολλές φορές χρησιμοποιούμε το «εμείς» ως ψευδώνυμο και ότι δεν ενδιαφερόμαστε πραγματικά για τους άλλους, αλλά για τον εαυτό μας. Λοιπόν, γι' αυτό να το προσέχουμε το «εμείς» και να διακρίνουμε πότε είναι αυθεντικό και πότε είναι ψευδώνυμο του «εγώ»».

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Η Μαναμάνα

Το πραγματικό της όνομα ήταν Αγλαΐα. Όταν τη γνώρισα μικρός, είχε περάσει τα 70 και έζησε μέχρι κοντά τα 100. Πανύψηλη, καλοστεκούμενη οστεϊκή, μορφή οσίας, με κάτι παπούτσια περίεργα με χοντρό τετράγωνο τακούνι, ασυνήθιστο στην εποχή της. Ήταν παντρεμένη, είχε και άντρα και γιο.

Μα αγαπούσε και την αγαπούσαν όλα τα παιδιά του κόσμου. Ιδίως εκείνα τα ορφανά και δυστυχημένα των πολέμων. Ανά λίγες ώρες, μου μολογούσαν, έβγαινε και μοίραζε συσσίτιο στα απροστάτευτα από το υστέρημά της. Και τα παιδιά την έβαζαν στη μέση με τεντωμένα χέρια, στόμα ορθάνοιχτο και την προσμονή στα μάτια. «Εμένα Μάνα, Μάνα. Εμένα.» Και κείνη ξεχώριζε τα πονηρά χεράκια που απλώνονταν για να πάρουν και δεύτερη μερίδα και τα χτυπούσε με ένα μικρό ξυλάκι, σα μπαγκέτα μαέστρου. «Θα φας πολλές αν επιμένεις, εξυπνάκια», έλεγε τάχαμου αυστηρά. Έπρεπε το φαΐ να φτάσει για όλα. [...]

Το στόμα της οπισθοχωρούσε σε κάθε χαμόγελό της, όπως συμβαίνει στους κάτισχνους¹, αφήνοντας μια τρύπα μικρή στρόγγυλη, χωρίς πολλά δόντια. Τα μάτια της ανοιχτογάλαζα, λίγο θολά, μα καλοσυνάτα και στο ηφαιστειακό βλέμμα της ώρες-ώρες μαζευόταν όλη η γλύκα της, που ισοπέδωνε κάθε εμπόδιο. Το κοπάδι των ορφανών και πεινασμένων παιδιών μεγάλωνε συνεχώς. Λίγο οι θάνατοι γονιών από αρρώστιες και κακουχίες, λίγο η ανέχεια που οδηγούσε σε πληρωμένες υιοθεσίες μα και σε εγκατάλειψη παιδιών, τα ορφανοτροφεία και τα οικοτροφεία γέμιζαν και περίσσευαν ορφανά, ενώ πάντα υπήρχαν και τα παραπεταμένα απ' τη γέννα τους παιδιά που ξέμεναν στο δρόμο. Από μέρα σε μέρα αρκετά απ' αυτά κατέληγαν έξω απ' το σπίτι της. «Μάνα, Μάνα πεινάμε» και έκλαιγαν να σου καΐνε τα σωθικά.

Και η γιαγιά Αγλαΐα στην αρχή τα έπαιρνε με το άγριο, για να σκληρύνουν και να μάθουν να μην κλαΐνε και μετά κλεινόταν μέσα κάνοντας πυρετωδώς ετοιμασίες, από ψωμί με ζάχαρη και λάδι ή ζάχαρη και νερό, μέχρι ψωμί με ελιές ή τυρί, κυκλοφορούσαν κίτρινα τυριά από ξένες βοήθειες, αμερικάνικες προπαντός. Πάντα βάσταγε ένα κιούπι με ελιές, πικρής ποικιλίας εκεί στα ορεινά, μα ποιος νοιαζόταν και στις γιορτές κανόνιζε και για καμιά κονσέρβα χοιρινό. Και πάντα υπήρχε για τα προγραμματισμένα και η κατσαρόλα, με όσπρια ή δημητριακά. Το ρύζι και τα κριθαράκια στη χούφτα, τα ζουμερά σε κεσεδάκια.

Η γειτονιά ενοχλούνταν, ιδίως απ' την ιαχή «Μάνα, Μάνα» και της έκανε παρατήρηση, ιδίως για τις

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1 Ζωγράφου , ☎ 210 74 88 030
 2. ☒ Φανερωμένης 13 Χολαργός , ☎ 210 6536551
 3. ☒ Ευεργέτου Γιαβάση 9 Αγία Παρασκευή, ☎ 210 6000031
 www.en-dynamei.gr

φωνές τους. Τη θεωρούσαν τρελή κι αλλόκοτη, έτσι κι αλλιώς δεν πλησίαζε ποτέ στις παρέες τους. Είχε τη δική της αποστολή. Κι όσο τα χρόνια περνούσαν τόσο και όλοι ξέχναγαν το όνομά της —Αγλαΐα— και υιοθετούσαν το όνομα που της έδωσαν τα παιδιά «Μάνα, Μάνα». Κι αυτό σιγά σιγά εξελίχτηκε και έμεινε στην τοπική μνήμη μονολεκτικό, «Μαναμάνα».

Στην κηδεία της οι συμπατριώτες ήταν λίγοι, το ίδιο και οι συγγενείς που την απομόνωσαν για τις ιδιοτροπίες της. Μα υπήρχαν καμιά πενηνταριά αγόρια και κορίτσια, παιδιά του πολέμου, της φτώχειας και των εμφυλίων, πάνω κάτω 30 χρονών, με πρησμένα μάτια που έκλαιγαν βουβά και χώρια, ψιθυρίζοντας το πραγματικό της όνομα. Αυτό που της άξιζε...

Νίκος Τακόλας

1^η κάτισχος: πολύ αδύνατος, σχεδόν ασθενικός.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

A1. Πώς αντιλαμβάνεται στο **Κείμενο 1** ο Αλέξανδρος Δελμούζος τον ρόλο του σχολείου; Να αποδώσετε περιληπτικά τις σκέψεις που διατυπώνει για το ζήτημα αυτό σε 60-80 λέξεις.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Να γράψετε στο τετράδιό σας δίπλα στον αριθμό της **Στήλης Α** το γράμμα από τη **Στήλη Β** που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση, με βάση το περιεχόμενο των **Κειμένων 1 και 2** (χωρίς αναφορά σε χωρία των κειμένων):

ΣΤΗΛΗ Α'

ΣΤΗΛΗ Β'

1. Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1	α. η παιδεία συνδέεται με την κοινωνική ζωή. β. η παιδεία βάζει στο κέντρο το παιδί και όχι την ομάδα. γ. η παιδεία στοχεύει στις ατομικές δεξιότητες.
2. Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1	α. η ατομικότητα υπονομεύεται μέσα στην ομάδα. β. η ατομικότητα συγχρονίζεται μέσα στο σύνολο. γ. η ομαδική ζωή αναιρεί την ποικιλία των ατομικών δυνάμεων.
3. Στην πρώτη απάντηση του Τ. Πατρίκιου στο Κείμενο 2	α. η αλληλεγγύη δεν έχει πάντα την ίδια αξία. β. η αλληλεγγύη εκδηλώνεται μόνο όταν ζητηθεί. γ. η αλληλεγγύη εφαρμόζεται εύκολα.
4. Στη δεύτερη απάντηση του Τ. Πατρίκιου στο Κείμενο 2	α. η αλληλεγγύη ως βίωμα συνδέεται μόνο με τις πρακτικές δυσκολίες της ζωής. β. ο συνεντευξιαζόμενος περιγράφει τη ζωή του στην Ελλάδα. γ. η αλληλεγγύη ως βίωμα άλλαξε τη θεώρηση ζωής του συνεντευξιαζόμενου.

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1 Ζωγράφου , ☎ 210 74 88 030
 2. ☒ Φανερωμένης 13 Χολαργός , ☎ 210 6536551
 3. ☒ Ευεργέτου Γιαβάση 9 Αγία Παρασκευή, ☎ 210 6000031
 www.en-dynamei.gr

5. Στην τρίτη απάντηση του Τ. Πατρίκιου στο **Κείμενο 2**

- α. το «εγώ» αδυνατεί να μετουσιωθεί στο «εμείς».
 β. το «εμείς» είναι πάντα ειλικρινής έκφραση.
 γ. η γλώσσα χρησιμοποιείται με τη συνυποδηλωτική της λειτουργία.

Μονάδες 10

B2. α) Στόχος του συγγραφέα στο **Κείμενο 1** είναι να διδάξει σχετικά με το περιεχόμενο και τον σκοπό του σχολείου. Να βρείτε μία (1) γλωσσική επιλογή που υπηρετεί τον σκοπό του (2 μονάδες) και να εξηγήσετε τη λειτουργία της μέσα στο κείμενο. (3 μονάδες)

Μονάδες 5

B2. β) Στο **Κείμενο 2** ο Τίτος Πατρίκιος επιδιώκει στην πρώτη του απάντηση («Για την αλληλεγγύη όλοι μιλάμε...εσύ ο ίδιος») να προβληματίσει τους αναγνώστες για το ζήτημα της αλληλεγγύης. Να βρείτε δύο (2) διαφορετικά εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιεί (4 μονάδες) και να εξηγήσετε την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα των επιλογών αυτών, σε σχέση με τον τύπο του κειμένου και με την πρόθεση του συνεντευξιαζόμενου. (6 μονάδες)

Μονάδες 10

B3. Στο **Κείμενο 2** ο Τίτος Πατρίκιος καταλήγει ότι μπορούμε οι άνθρωποι να περάσουμε από το «εγώ» στο «εμείς». Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της συνέντευξης, να παρουσιάσετε σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων πώς ο άνθρωπος, κατά τον Τ. Πατρίκιο, μπορεί να περάσει από το «εγώ» στο «εμείς».

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Να παρουσιάσετε και να ερμηνεύσετε το ήθος και τη συμπεριφορά της Αγλαΐας στο **Κείμενο 3**, αξιοποιώντας τρεις (3) κειμενικούς δείκτες. Πώς κρίνετε τις επιλογές και τον τρόπο ζωής της; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Στο **Κείμενο 1** υποστηρίζεται ότι το παιδί «χρειάζεται την κοινωνική αρετή της ανεκτικότητας και τη δεξιότητα της συνεργασίας και αυτές πρέπει να του γίνουν ανάγκη, να τις ζήσει μέσα από το σχολείο».

- α) Με ποιους τρόπους μπορεί να γίνει πραγματικότητα στο σημερινό σχολείο ο παραπάνω στόχος;
 β) Ποια αποτελέσματα θα έχει μια τέτοια κατεύθυνση στη διαπαιδαγώγηση και τη ζωή τη δική σας και των συμμαθητών/συμμαθητριών σας;

Το κείμενό σου θα αναρτηθεί στο ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σου. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30